

SZABÓ PÁL – FARKAS MÁTÉ

A NUTS 2024 területi jegyzék jellemzői*Characteristics of the NUTS 2024 territorial list*•
SZERZŐK:

SZABÓ PÁL, tanszékvezető, egyetemi docens, Eötvös Loránd Tudományegyetem, Természettudományi Kar, Földrajz- és Földtudományi Intézet, Regionális Tudományi Tanszék, pal.szabo@ttk.elte.hu, ORCID: 0000-0002-2140-2223

FARKAS MÁTÉ, statisztikai elemző, EUROSTAT, matefarkas27@gmail.com, ORCID: 0000-0002-4038-0488

JEL kód: P48**Kulcsszavak:** Európai Unió • NUTS • régiók

Absztrakt: 2024. január 1-től ismét módosított NUTS rendszer van érvényben az Európai Unióban, a NUTS 2024. Az országok különböző regionális szintjeit statisztikai adatgyűjtés céljából egységes rendszerbe foglaló területi jegyzék aktualizálása időről időre felmerül, a legutóbbi módosítás kilenc országban jelentett változást a korábban érvényben lévő NUTS 2021-hez képest. Jelen tanulmányban ezek részleteit mutatjuk be.

AUTHORS:

PÁL SZABÓ, Head of Department, Associate Professor, Eötvös Loránd University, Faculty of Science, Institute of Geography and Earth Sciences, Department of Regional Science, pal.szabo@ttk.elte.hu, ORCID: 0000-0002-2140-2223

MÁTÉ FARKAS, Statistical Officer, EUROSTAT, matefarkas27@gmail.com, ORCID: 0000-0002-4038-0488

Keywords: European Union • NUTS • regions

JEL kód: P48

Abstract: *From 1 January 2024, a modified NUTS system will be in force in the European Union, NUTS 2024. The updating of the territorial list, which includes the different regional levels of countries into a unified system for the purpose of statistical data collection, arises from time to time, the latest modification represented a change in nine countries compared to the previously valid NUTS 2021. In this study, we present the details of these.*

A NUTS RÖVID JELLEMZÉSE

Az 1970-es években az egyes országok régiói statisztikai adatainak gyűjtése céljából az Eurostat és az EU-országok számos informális megállapodás (ún. Gentlemen's Agreement) révén kidolgozták a NUTS (Nomenclature des unités territoriales statistiques, azaz a statisztikai területi egységek nomenklatúrája) néven ismert osztályozást. Ezt mintegy 30 éven keresztül használták és frissítették, míg nem az 1059/2003 számú EU-rendelet formájában az osztályozás jogi státuszt kapott (Eurostat, 2021).

A NUTS nomenklatúra mindegyik EU-tagállamot három szintre osztja fel. A NUTS 1 szint a legkevésbé ismert és használatos, nagyobb méretű társadalmi-gazdasági, illetve többször csak statisztikai régiókat jelent. A NUTS 2 (ez az alaprégiók halmaza) ezzel szemben kiemelt szintnek tekinthető: egyrészt az EU regionális politikájában legszélesebb körben ezen a szinten tartják nyilván az adatokat, másrészt a legtöbb elemzés is ezt veszi alapul (EU regionális statisztikai évkönyvek, kohéziós jelentések), harmadrészt pedig a kohéziós (regionális) politika támogatásra jogosult régióit is NUTS 2 szinten határozzák meg (a GDP/fő értékeik alapján). A NUTS 3 régiók és adataik a speciális elemzések esetén játszanak fontos szerepet.¹

Gyakorlati okokból a NUTS-besorolás általában tükrözi az EU-országok területi közigazgatási felosztását, ami segít abban, hogy az adatok könnyen elérhetőek legyenek, ugyanakkor egyes országokban új területi szintet/szinteket is kialakítottak az EU-hoz való csatlakozás során a NUTS rendszernek való megfelelés miatt. Az aktuálisan érvényben lévő NUTS besorolás módosítható, de általában nem gyakrabban, mint 3 évente.² (A jelenleg érvényben lévő NUTS 2024-ről a 2022. december 26-ai EU 2023/674 rendelet határozott, ami az eredeti NUTS rendelet [EC 1059/2003] bizonyos paragrafusainak módosítása is egyben.) A nomenklatúrák elnevezése egyébiránt egészen a NUTS 2006-tól kezdve a NUTS 2021-ig két éves „lemeradásban” volt az érvényesség és a tagállami adatküldési kötelezettség kezdetéhez képest (pl. a NUTS 2016 2018. január 1-től, a NUTS 2013 2015. január 1-től volt érvényben, lásd 1. ábra). 2021-től kezdve az elnevezés a beosztás érvényességének kezdetét, így az adott naptári évet követi.

Ami a régiók méretét (népesség) illeti, a közigazgatási szintek esetében elegendő, ha a megfelelő régiók átlagos lakosság száma a küszöbértékeken belül van, míg a nem adminisztratív szinteken minden egyes régiónak a küszöbértékeken belül kell lennie (NUTS 1: 7 M

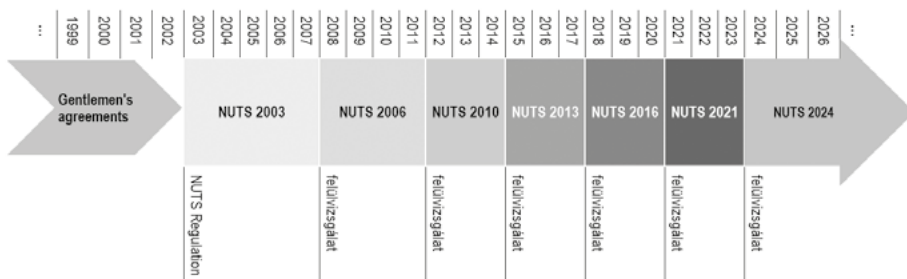
és 3 M fő; NUTS 2: 3 M és 0,8 M fő; NUTS 3: 0,8 és 0,15 M fő között). Kivételek megengedhetők a sajátos földrajzi, társadalmi-gazdasági, történelmi, kulturális vagy környezeti adottságokkal rendelkező régiók számára. Bár a cél az, hogy az egyes NUTS-szinteken összehasonlítható méretű régiókat biztosítsanak, mindegyik NUTS szinten található még olyan régiók, melyek lakosságszáma jelentős eltéréseket mutat (Eurostat, 2021). Mivel a közigazgatási szintekre épül a NUTS, mindig lesznek olyan régiók, amelyek lakosságszáma jelentősen eltér a küszöbértéktől.

Minden régióknak (minden területi szinten) külön neve és kódja van. Mivel Európában több különböző régióknak ugyanaz a neve, a különbségtételt úgy oldották meg, hogy az azonos nevű régiókhoz hozzáadták az érintett ország rövidítését is. Amennyiben területi változás áll be egy régió esetében, megváltozik a kódja is, amennyiben ez az alacsonyabb térségi szinten történt változás a kérdéses régió népességének több mint 1%-át érinti (ld. 1059/2003 EU rendelet 5[2]).

A NUTS besorolás nem csak az EU-országokra vonatkozik: az Eurostat az érintett országokkal egyetértésben azon országok esetében is elvégzi a statisztikai régiók kódolását, amelyek nem tartoznak az EU-hoz, de vagy az EU-csatlakozásra váró tagjelölt országok, vagy potenciális jelöltek, vagy az Európai Szabadkereskedelmi Társuláshoz (EFTA) tartozó országok (Eurostat, 2021).

A helyi szintű statisztikai igények kielégítése érdekében az Eurostat a NUTS rendszerrel kompatibilis helyi közigazgatási egységek (LAU) rendszert tart fenn. Ezek a LAU-k a NUTS építőkövei: az EU lokális önkormányzatait, településeit, településegységeit alkotják, relatíve nagy népességszórással (ld. Szabó P. – Szabó T., 2021). Mivel a LAU-k gyakran változnak, az Eurostat minden év utolsó negyedévében frissített listát tesz közzé – ehhez az uniós tagállamoknak évente egyszer, a törvényben foglaltak szerint június 30-ig el kell küldeniük a megelőző év december 31-én érvényben lévő LAU listájukat az Eurostatnak.³

1. ábra: A NUTS rendszer változásai
Figure 1: Changes to the NUTS system

Forrás: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/nuts> alapján saját szerkesztés.
Source: based on <https://ec.europa.eu/eurostat/web/nuts> own editing.

A NUTS 2024-RE VÁLTÁS JELLEMZŐI

A NUTS 2024 jegyzék 92 darab NUTS 1, 244 darab NUTS 2 és 1165 darab NUTS 3 egységet tartalmaz. A NUTS 1 szinten nem volt változás az előző verzióhoz képest, míg a NUTS 2 és NUTS 3 esetében (többször együttesen) kilenc uniós tagállamnál történt módosítás.

Belgiumban egy szerény névmódosítás történt csak, nyelvtani helyesség okán: az 1831 óta létező Brabant tartományt a nyelvi határok mentén 1995-ben kettéosztották (és Brüsszel önálló régióként kivált), s északon megalakult Prov. Vlaams-Brabant (hivatalos nyelve a holland), délen megalakult Prov. Brabant Wallon (hivatalos nyelve a francia), de utóbbi neve inentől Prov. Brabant wallon (kisbetűvel).

Olaszországban egyrészt hasonlóan egy kisebb névváltozás történt: az „olasz csizma orrát” alkotó régió neve Reggio Calabria lett Reggio di Calabria helyett, másrészt viszont kisebb határmódosítás volt a közép-olaszországi Marche és Emilia-Romagna NUTS 2 régiók között, amely természetesen két szomszédos NUTS 3 egység, illetve LAU egység határmódosítását jelentette; ez azonban a NUTS rendszerre (név, kód) nem volt hatással. (2009-ben e térségben volt már nagyobb változás is, amikor 7 település átlépett Pesaro e Urbino provinciából Rimini provinciába, ami azért volt jelentős, mert Marche és Emilia-Romagna NUTS 2 régiók határai ezzel újra rajzolódtak, s ez volt az Olasz Köztársaság történetében az első olyan eset, amikor a települések adminisztratív átadására került sor NUTS 2 régiók között.⁴)

Utóbbihoz hasonlóan Ausztriában, konkrétan Steiermark (Stájerország) NUTS 2 régióban is volt 2 darab NUTS 3 régió (Oststeiermark és West-und Südsteiermark) között kisebb határmódosítás, ami nem volt hatással sem a régiók nevére, sem a kódjaira.

Finnországban 5 darab LAU egység (a 309-ből), saját kezdeményezésre NUTS 3 régiót váltott – a Helsinkin kívüli mindhárom szárazföldi NUTS 2 régióban történt ilyen. (A korábbi mintegy húsz évben tíz hasonló régióváltás volt az országban.) A váltások hátterében az áll, hogy a magasabb szintű szolgáltatások és az ingázó forgalom más földrajzi térre terjed ki, s hogy az új rendszerben – úgy látják – az ellátási tevékenység hatékonyabb más központhoz tartozva.⁵ (A NUTS 3 regionális tanácsok az önkormányzati tanácsok küldöttjeiből állnak, regionális fejlesztési tanáccsal bírnak, s fő feladatuk a területrendezés, a vállalkozások fejlesztése és az oktatás.⁶) A NUTS rendszerben e területváltozások miatt, nevük megtartása mellett, kilenc NUTS 3 régió területe és kódja megváltozott (azért nem tízé, mert volt egy régió, amelyből kettő egység is átlépett más-más régióba).

Németországban, konkrétan Thüringia (Thüringen NUTS 1) tartományban a tartományi parlament számos önkormányzati változtatást hajtott végre az elmúlt években, s több önkormányzati összevonás történt méretgazdaságosság miatt (bár voltak ellenzői is, akik a lokális közösségek megtartását gondolják fontosnak, mivel szerintük egy kisebb közigazgatási egység képes hatékonyabban reagálni a polgárok igényeire) (Tiel, 2021). A NUTS 2024 esetében regionális szinten ez azt jelentette, hogy egyrészt LAU egységek váltottak NUTS 3 régiót, így határváltozások miatt 2 darab NUTS 3 régió kisebb, 2 darab NUTS 3 régió nagyobb lett (ilyenkor módosítják a régiókódot is), valamint 3 darab NUTS 3 egység kettővé egyesült, így eggyel csökkent a NUTS 3 egységek száma az országban.

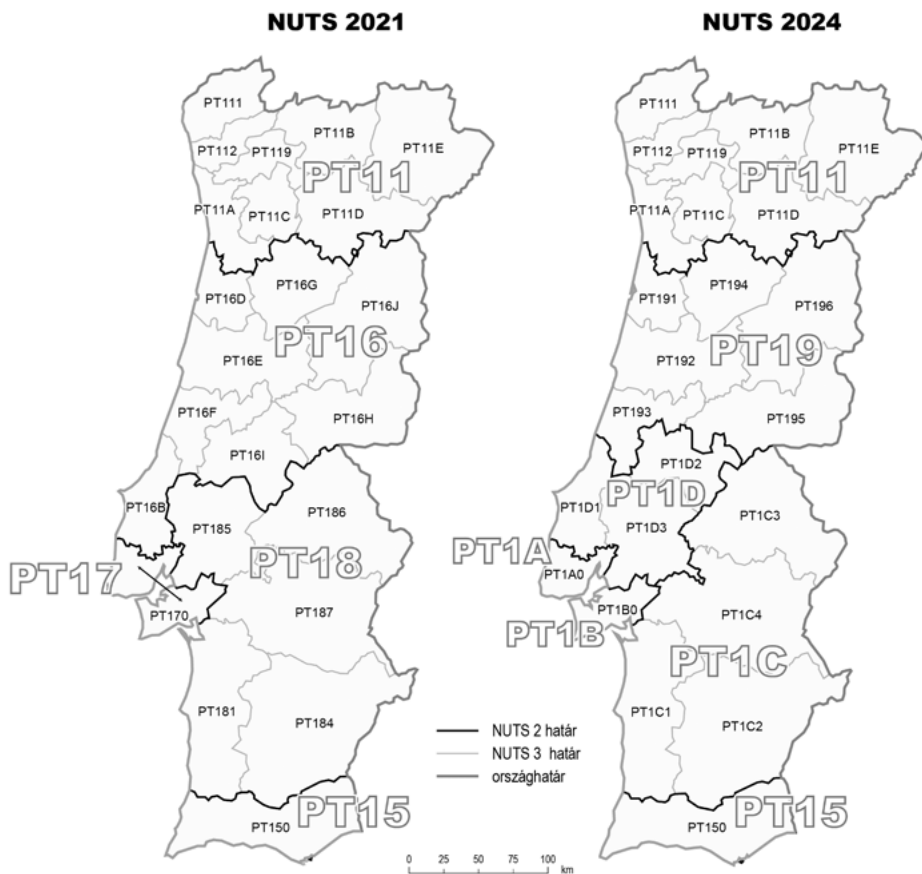
Hollandiában számos kisebb, LAU szintű változás történt: konkrétan 2 LAU egység felosztásra került szomszédos egységek között, valamint 3 LAU egység megnőtt, mert több LAU egységet beléjük olvasztottak. Az országban ezek az önkormányzatok (342 db, négy-évente megválasztott önkormányzati tanács irányítja őket), második szintű közigazgatási egységek, s a tartományok (NUTS 2) alá tartoznak. Hollandiában folyamatosan csökkent az önkormányzatok számát, a hatékonyság fokozása érdekében összevonások történtek (Pálné, 2001), s az elmúlt 200 évben kétharmaddal csökkent a számuk. A NUTS 3 szintet (ún. COROP) viszont nem közigazgatási egységek alkotják, az országban ennek a szintnek csak tervezési, koordinációs funkciója van. A változások mintegy 10 darab NUTS 3 régiót érintettek (Groningen, Friesland, Utrecht, Zuid-Holland és Noord-Holland NUTS 2 régiókban), ahol a nevek nem, de a kódok változtak. Volt köztük olyan változás is, amely két NUTS 2 régiót is érintett, így azok is új kódot kaptak (Utrecht, Zuid-Holland), s a változás miatt közülük Zuid-Holland esetében az 5 változatlan NUTS 3 egységnek is új kódot kellett kapnia.

Lettországon 6 darab NUTS 3 régió volt (statisztikai régiók), amelyből 1 darab – a fővárost, Rigát körülölelő – térséget felosztottak 3 másik szomszédos térség között (köztük Riga járása is nagyobb lett 4 LAU egységgel), így innentől 5 régió van a NUTS 3 szinten.⁷ Ennek hátterében az áll, hogy jelentős közigazgatási módosítás történt: a 119 LAU egységet összevonták 43-ba. Ez egy korábbi folyamat folytatása: 2009-ben már jelentősen lecsökkenték az önkormányzatok számát, 522-ről 119-re (ld. Szabó, 2011). A változtatások mögött az áll, hogy 2021-ben életbe lépett a közigazgatási-területi reform, ami jelentős csökkenést eredményezett az önkormányzatok számában, az önkormányzatok közötti gazdasági fejlettségbeli különbségek kezelése, valamint a szolgáltatások minőségének javítása érdekében. Számos helyi politikus és választópolgár ellenállt a reformnak, és 21 önkormányzat kérdőjelezte meg a reformtörvényt az Alkotmánybíróság előtt.⁸

Komoly területi változás volt Portugáliában is, mind pedig NUTS 3 szinten (ld. a 2. ábrát). Elsőként: a kontinensen fekvő NUTS 2 régiók száma 5-ről 7-re nőtt oly módon, hogy egyrészt Lisszabon és körzetét (Área Metropolitana de Lisboa) felosztották 2 darab NUTS 2 egységre, egy északi (Grande Lisboa, PT1A) és egy déli (Península de Setúbal, PT1B) régióra – ez egyúttal ugyanezen formában NUTS 3 szinten is jelentkezett –, másrészt Centro és Alentejo NUTS 2 régiók egy-egy részéből kialakítottak egy harmadikat: Oeste e Vale do Tejo (Nyugat és Tejo völgy, PT1D) régiót (kódmódosítások is kelletek), ahol egy határmódosítás is történt a NUTS 3 régióknál. A számos változtatás miatt nemcsak a NUTS 2, de ezen nagyrégiók összes NUTS 3 szintű egységét is újra kellett kódolni. Történt továbbá egy névváltozás is: az ország északi tartományában (Norte) található Alto Tâmega régió neve Alto Tâmega e Barroso lett (PT11B), itt határváltozás nem történt. A legjelentősebb szakpolitikai hatása ugyanakkor a NUTS 2 térségek komoly megváltoztatásának van. A változtatás oka egyrészt az volt, hogy Lisszabon régiója (NUTS 2) az egy főre jutó GDP esetében az EU átlag 102%-án állt 2022-ben, míg a felosztás után a déli rész értéke alacsonyabb lesz, aminek eredményeként kedvezőbb helyzetbe kerül a közösségi finanszírozásban: a vissza nem térítendő százalékok magasabbak lehetnek. A Setúbal-félsziget, amelyet korábban a lisszaboni térségbe integráltak, veszített versenyképességéből és jelentősen eltávolodott Nagy-Lisszabon fejlődésétől, így indokoltnak látják a területi változásból eredő jövőbeli többletfinanszírozást.⁹ (Az EU által visszaigazolt változtatások ellenére a régiók támogathatósága továbbra is a

Portugália és az Európai Bizottság közötti, a 2021–2027 közötti időszakra szóló partnerségi megállapodás alapját képező területi beosztáson alapul.¹⁰⁾ Másrészt létrejött a „Nyugat és Tejo-völgy” régió a Nyugati, Közép-Tejo és Lezíria do Tejo területek egy közigazgatási egységbe integrálásával. Az itteni önkormányzatok (3 darab NUTS 3 régióban lévők) egy közös nagy régiót akartak, mivel korábban ketté voltak osztva a NUTS 2 régiók szintjén, s így két operatív program érintette őket. E térségek főként a fővároshoz közeli településektől való különbségüket tartják markánsnak.¹¹ Az új régió egyébként Nagy-Lisszabonnal és a Setúbal-félszigettel együtt egy nagyobb régiót is alkot: a Lisszabon és a Tejo-völgy régiót. Ez a némenklatúra ugyan nem szerepel a NUTS-ban, de ez képezi az alapját a Lisszaboni és Tejo-völgyi Regionális Koordinációs és Fejlesztési Bizottság (CCDR-LVT) munkájának. Ez az entitás felelős az őt alkotó három NUTS 2-t elérő európai alapok kezeléséért.¹²

2. ábra: A NUTS beosztás változásai Portugáliában
 Figure 2: Changes to the NUTS classification in Portugal

Forrás: saját szerkesztés.
 Source: own editing.

Magyarországon nem volt területi változás, s így az országnak továbbra is 3 darab NUTS 1 ún. statisztikai nagyrégiója, Közép-Magyarországnak Budapest és Pest (vár)megyére való korábbi szétválása óta 8 darab NUTS 2 régiója, valamint a 19 (vár)megye és Budapest alkotta 20 darab NUTS 3 régiója van (ez továbbra is megye néven szerepel a listában magyarul, s nem vármegye). Ugyanakkor egy (vár)megyei névváltozást most vezették át a jegyzékben: Csongrád helyett Csongrád-Csanád név szerepel innentől a listában (kód változása nélkül).

A NUTS 2021 és NUTS 2024 közötti változásokra (és az összes korábbi módosításra), valamint az EU, az EFTA és a tagjelölt országok régióinak kódolására és a fontosabb területi tipológiákra vonatkozó minden részletes információ megtalálható az Eurostat honlapján.¹³

KONKLÚZIÓ

A NUTS rendszer és az ezen alapuló adatgyűjtés rendkívül fontos az EU életében, mivel lehetőséget teremt a környezeti, társadalmi, gazdasági területi folyamatok feltárásához, illetve ezek alapján fogalmazhatók meg a területi célok és stratégiák. A területi rendszer időközönként (általában 3 évente) változik, ami mögött az országok különböző célú, saját területi beosztásainak változtatása áll. Ez lehet akár a hatékonyabb területi adminisztráció kialakítása egy országban (összevonások, átszervezések), de tükrözheti társadalmi, gazdasági reál folyamatok területi következményeit (például idővel egy másik centrumokhoz, s így egy másik régióhoz kötődik egy-egy település), de gyakorta megjelenik a regionális alapú uniós forrásokhoz való hozzáférés növelésének célja is (a fejlett térségekben a vélt vagy valós lemaradás miatt szokták kezdeményezni települések, területi egységek az átsorolásukat más, szomszédos régiókba, vagy nagyobb egység esetén az önállósodásukat (lásd pl. Pest vármegye)). A jelenlegi változtatásban is sokféle típusal találkozhatunk, az előbbiekre újabb példaként, hiszen az Európai Unió 27 tagú és így sokszínű, még a területi közigazgatás, s annak változtatásában is.

A cikkben megfogalmazott – a közölt tényeken túlmenő – információk és vélemények a szerzők saját álláspontját tükrözik, és nem feltétlenül esnek egybe az Európai Bizottság álláspontjával.

KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS

A szerzők ezúton köszönetet mondanak Oliver Heidennek (Eurostat) a cikkhez fűzött észrevételeiért.

JEGYZETEK

- 1 Eurostat. Elérhető: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/nuts>
- 2 Eurostat. Elérhető: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/nuts>

- 3 Eurostat. Elérhető: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/nuts>
- 4 La Provincia di Rimini ha 7 comuni in più. Elérhető: <https://www.tuttitalia.it/variazioni-amministrative/la-provincia-di-rimini-ha-7-comuni-in-piu/>
- 5 Vuosikausien odotus päättyy viimeinkin Itiissä: „Tätä on toivottu kauan” – se ja 4 muuta kuntaa vaihtavat maakuntaansa. Elérhető: <https://yle.fi/a/3-10942719>
- 6 Iitti on uusin hämäläiskunta - Viisi kuntaa vaihtaa maakuntaa vuodenvaihteessa. Elérhető: <https://www.hameensanomat.fi/paikalliset/5298219>
- 7 Statistical regions. Elérhető: <https://stat.gov.lv/en/statistics-themes/environment/nature-resources/publications-and-infographics/21408-statistical>
- 8 Latvia. Elérhető: <https://freedomhouse.org/country/latvia/nations-transit/2022>
- 9 Área Metropolitana dividida ao meio: o que são a Grande Lisboa e a Península de Setúbal?
Elérhető: <https://lisboaparapessoas.pt/2024/03/11/area-metropolitana-grande-lisboa-peninsula-de>
- 10 Sobre a elegibilidade das regiões NUTS apoiadas pelo PESSOAS 2030. Elérhető: <https://pessoas2030.gov.pt/2024/03/07/sobre-a-elegibilidade-das-regioes-nuts-apoiadas-pelo-pessoas-2030/>
- 11 OesteCIM satisfeita com futura NUTS II Oeste e Vale do Tejo que criará „uma região una”. Elérhető: <https://alvorada.pt/index.php/oeste/8179-oestecim-satisfeita-com-futura-nuts-ii-oeste-e-vale-do-tejo-que-criara-uma-regiao-una>
- 12 Área Metropolitana dividida ao meio: o que são a Grande Lisboa e a Península de Setúbal?
Elérhető: <https://lisboaparapessoas.pt/2024/03/11/area-metropolitana-grande-lisboa-peninsula-de>
- 13 Eurostat, History. Elérhető: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/nuts/history>

IRODALOMJEGYZÉK

- European Commission, Eurostat: *Statistical regions in the European Union and partner countries: NUTS and statistical regions 2021:2022 edition*, Publications Office of the European Union, 2022. Elérhető: <https://data.europa.eu/doi/10.2785/321792>
- Pálné Kovács Ilona: *Regionális politika és közigazgatás*, Budapest-Pécs, 2001, 303.
- Szabó Pál: *Járások Európában – európai körkép a járási szintről és mozaikok a területi közigazgatási változásokból*, in: Csíste András – Oláh Miklós (szerk.): *Tanulmány a területi igazgatás magyar történelmi hagyományairól, az átalakításra vonatkozó jelenkori kutatások eredményeinek áttekintése, valamint az európai tapasztalatok bemutatása* (Hétfa Elemző Központ), Budapest, 2011, 113–165. Elérhető: https://hetfa.hu/wp-content/uploads/I_modul.pdf
- Szabó Pál – Szabó Tamás: *A NUTS 2016 jegyzék új elemei és funkciói*, Comitatus, 2018/230, 30–38.
- Tiel, Frank: *Skalenoptimale Konfiguration kreisangehöriger Gemeinden in Thüringen, Ilmenau*, 2021, 263. Elérhető: https://www.db-thueringen.de/servlets/MCRFileNodeServlet/dbt_derivate_00052293/ilm1-2020000542.pdf <https://doi.org/10.22032/dbt.46935>